

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MICHAL BOBEK
föredraget den 28 juli 2016¹

Mål C-256/15

**Drago Nemec
mot
Republika Slovenija**

(begäran om förhandsavgörande från Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Högsta domstolen i Republiken Slovenien))

”EU-rätt — Tillämpning i tiden (*ratione temporis*) — Direktiv 2000/35 — Sen betalning i handelstransaktioner — Begreppet handelstransaktion — Begreppet företag — Nationell regel som begränsar sammanlagd dröjsmålsränta”

In

I – ledning

1. Drago Nemec undertecknade i juni 1993 ett avtal med Frivilliga brandkårsföreningen i Murska Sobota om uthyrning av en tankbil för transport av vatten under torrperioder (nedan kallat leasingavtalet). Sedan 1996 har Drago Nemec varit oavbrutet engagerad i processer vid de slovenska domstolarna för att erhålla betalning och dröjsmålsränta enligt detta leasingavtal. Räntan ökade med tiden men begränsades slutligen genom den nationella lagstiftningen i fråga.
2. Den springande punkten i den tolkningsfråga som ställts till domstolen i detta mål är huruvida en nationell regel som sätter ett tak för dröjsmålsräntebeloppet till ett belopp som motsvarar skuldens kapitalbelopp (som benämns regeln *ne ultra alterum tantum*) är oförenlig med direktiv 2000/35 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner.²
3. Till denna huvudfråga hör dessutom två bifrågor. Först ska unionsrättens tillämplighet i tidshänseende (*ratione temporis*) i förevarande mål prövas. Sedan ska prövas huruvida i förevarande mål Drago Nemec kan anses vara ett ”företag” och huruvida leasingavtalet kan anses vara en ”handelstransaktion” i den mening som avses i direktiv 2000/35.

¹ — Originalspråk: engelska.

² — Europaparlamentets och rådets direktiv av den 29 juni 2000 (EGT L 200, 2000, s. 35). Detta direktiv har upphävts med verkan från den 16 mars 2013 och ersatts med dess omarbetade version av direktiv 2011/7/EU (EUT L 48, 2011, s. 1).

II – Tillämpliga bestämmelser

A – Unionsrätt

4. I artikel 1 i direktiv 2000/35 föreskrivs att "[b]estämmelserna i detta direktiv skall gälla alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner".
5. Artikel 2.1 första stycket i direktiv 2000/35 definierar begreppet handelstransaktion som "transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning".
6. Artikel 2.1 andra stycket i direktivet definierar termen offentlig myndighet som "varje upphandlande myndighet eller enhet enligt definitionen i direktiven om offentlig upphandling...".
7. Enligt artikel 2.1 tredje stycket betyder företag "varje organisation som handlar inom sin oberoende ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet, även om den drivs av en ensam person".
8. I artikel 3.1 c i direktiv 2000/35 föreskrivs att "[medlemsstaterna skall säkerställa] att borgenären skall vara berättigad till dröjsmålsränta om i) borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagenliga skyldigheter och ii) inte har mottagit det förfallna beloppet i tid, dock inte om gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet".
9. Enligt dess artikel 6.3 får, vid införlivande av direktiv 2000/35, "medlemsstaterna utesluta... b) avtal som har ingåtts före den 8 augusti 2002".

B – Nationell rätt

10. Alltsedan den 1 januari 2002 har följderna av sena betalningar reglerats i Obligacijski zakonik (lag om fordringsförhållanden, nedan kallad OZ). Artikel 376 OZ innehåller den regel som kallas *ne ultra alterum tantum*. Denna regel som inte fanns i tidigare lagstiftning föreskriver ett tak för dröjsmålsräntebeloppet svarande mot skuldens kapitalbelopp.
11. När leasingavtalet ingicks reglerades villkoren för fysiska personers rätt att bedriva ekonomisk verksamhet i Obrtni zakon (lag om utövande av hantverk, nedan kallad Obr Z/88). Fysiska personer hade rätt att bedriva självständig ekonomisk verksamhet endast under förutsättning att de beviljades tillstånd för den verksamhet som avsågs med tillståndet.
12. Obr Z/88 ändrades genom efterföljande lagstiftning enligt vilken möjligheten att bedriva självständig verksamhet som egenföretagare förutsatte anmälan av respektive verksamhet till behörig myndighet och registrering i företagarregistret.

III – Faktiska omständigheter, det nationella förfarandet och tolkningsfrågorna

13. Drago Nemeč (kärlande) ingick i juni 1993 i egenskap av leasegivare leasingavtalet med Gasilsko društvo Murska Sobota (Frivillig brandkårsförening i Murska Sobota) (nedan kallad Frivilliga brandkårsföreningen) i egenskap av leasetagare avseende en tankbil för transport av vatten. Vid tiden för ingåendet av leasingavtalet innehade käranden tillstånd att bedriva verksamhet som egenföretagare enligt slovensk rätt speciellt för "svarvning av mekaniska komponenter och svetsning".

14. Frivilliga brandkårslagen erlade inte betalning enligt leasingavtalet. Käranden väckte 1996 talan om betalning av 17 669, 51 euro. Efter en utdragen rättegång förpliktade Višje sodišče Maribor (appellationsdomstol i Maribor) den 17 februari 2010 Frivilliga brandkårslagen att till käranden betala 15 061,44 euro jämte lagstadgad dröjsmålsränta för tiden från den 25 mars 1996 till den 31 december 2001. Višje sodišče Maribor (appellationsdomstol i Maribor) ogillade emellertid kärandens yrkande om lagstadgad dröjsmålsränta för tiden från den 1 januari 2002 till dess betalning sker av det förfallna beloppet (vilket sedan skedde den 18 maj 2010). Skälet för ogillande av det senare yrkandet var att regeln *ne ultra alterum tantum* som införts i OZ trädde i kraft den 1 januari 2002. Den per den 31 december 2001 upplupna dröjsmålsräntan uppgick redan till ett belopp svarande mot skuldens kapitalbelopp och kunde därför inte fortsätta att öka.

15. Med anledning av den dom som meddelats av Višje sodišče Maribor (appellationsdomstol i Maribor) väckte käranden talan mot Republiken Slovenien (svarenden) om skadestånd på sammanlagt 84 614,02 euro jämte lagstadgad dröjsmålsränta och ersättning för rättegångskostnader. Käranden gjorde gällande att regeln *ne ultra alterum tantum* inte var förenlig med direktiv 2000/35 och att han skulle ersättas för den skada han lidit till följd av det påstått felaktiga införlivandet av det direktivet i slovensk rätt.

16. Genom dom av den 18 maj 2011 ogillade domstolen i första instans kärandens talan. Kärandens överklagande av den domen avslogs av appellationsdomstolen genom dom av den 24 januari 2012. Båda instanserna motiverade sina beslut med att leasingavtalet inte omfattades av kärandens registrerade affärsverksamhet. Han hade därför inte agerat som ett "företag" i den mening som avses i direktiv 2000/35 vilket innebar att detta inte var tillämpligt i kärandens fall.

17. Käranden har överklagat den dom som meddelats av Višje sodišče Maribor (appellationsdomstol i Maribor) till Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Högsta domstolen i Republiken Slovenien). Enligt hans uppfattning avsåg inte leasingavtalet enbart uthyrning av en tankbil för vattentransport. Han har anfört att leasingavtalet var en "komplicerad juridisk transaktion" för att säkerställa leverans av dricksvatten till lokalbefolkningen under torrperioder. Han åberopar dessutom att en faktura utställts av honom vilket visar att han agerat som ett "företag" i den mening som avses i direktiv 2000/35.

18. Svarenden har gjort gällande att direktiv 2000/35 inte kan tillämpas i detta mål, eftersom tillämpning av direktivet på avtal som ingåtts före Sloveniens anslutning till unionen undantogs när det direktivet införlivades i slovensk rätt. Svarenden har vidare påstått att leasingavtalet inte är en "handelstransaktion" i den mening som avses i direktiv 2000/35. Käranden ingick inte leasingavtalet i sin affärsverksamhet och agerade således inte som ett "företag" i det direktivets mening.

19. Under dessa omständigheter vilandeförklarade Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Högsta domstolen i Republiken Slovenien) målet och hänsköt följande frågor till EU-domstolen:

"1) Ska artikel 2.1 tredje stycket i direktiv 2000/35 tolkas på så sätt att, i ett system där en fysisk person för att bedriva en ekonomisk verksamhet beviljas ett tillstånd med angivande av den verksamhet för vilken tillståndet beviljas, det inte är fråga om ett företag och således inte heller en handelstransaktion i den mening som avses i den ovannämnda bestämmelsen i direktivet, om den rättshandling som ligger till grund för en sen betalning hänför sig till en verksamhet som inte omfattas av tillståndet?

Om ovanstående fråga besvaras nekande:

2) Ska artikel 2.1 tredje stycket i direktiv 2000/35 tolkas så att en fysisk person ska anses vara ett företag och den rättshandling som ligger till grund för en sen betalning ska anses utgöra en handelstransaktion i den mening som avses i ovannämnda bestämmelse, om rättshandlingen inte

ingår i den fysiska personens registrerade verksamhet utan grundar sig på en verksamhet som till sin art kan utgöra en ekonomisk verksamhet och en faktura har utfärdats avseende den rättshandlingen?

och

- 3) Står regeln att dröjsmålsränta ska upphöra att löpa när den upplupna och obetalda räntan uppgår till samma belopp som skuldens kapitalbelopp (regeln *ne ultra alterum tantum*) i strid med bestämmelserna i direktiv 2000/35?”

20. Skriftliga yttranden har ingetts till domstolen av den slovenska och den lettiska regeringen och av kommissionen. Den slovenska regeringen och kommissionen har avgett muntliga yttranden vid förhandlingen den 4 maj 2016.

IV – Bedömning

21. Eftersom omständigheterna i detta mål hänför sig till tiden före Sloveniens anslutning till Europeiska unionen kommer jag att först behandla frågan huruvida unionsrätten i allmänhet och direktiv 2000/35 i synnerhet kan tillämpas i tidshänseende (*ratione temporis*) i detta mål (A).

22. Vad gäller den materiella bedömningen av tolkningsfrågorna anser jag att regeln *ne ultra alterum tantum* inte i sig står i strid med direktiv 2000/35. Jag anser därför att det är lämpligare att behandla den tredje tolkningsfrågan först (B). Om domstolen skulle dela min bedömning i denna fråga finns det inte något behov av att besvara de två första frågorna som ställts av den nationella domstolen. För fullständighetens skull och för att bistå EU-domstolen fullt ut kommer jag emellertid också att pröva huruvida leasingavtalet kan omfattas av det materiella tillämpningsområdet för direktiv 2000/35 (C).

A – Tillämpningen i tiden av unionsrätten

23. Bedömningen av unionsrättens tillämplighet i tiden består av två etapper. Den första etappen avser unionsrättens *generella* tillämplighet i tidshänseende (*ratione temporis*) som avgörs enligt primärrätten. Svaret på denna fråga är också avgörande för domstolens behörighet. Den andra etappen är inriktad på den *särskilda* rättsakt som ska tillämpas i målet: när det väl har konstaterats att unionsrätten kan vara generellt tillämplig i målet blir nästa fråga huruvida den särskilda sekundärrätten på något sätt nyanserar den generella regeln?

24. Detta tillvägagångssätt är av grundläggande betydelse på grund av att inte någon bestämmelse i sekundärrättslig lagstiftning (inbegripet direktiv 2000/35) kan beaktas innan det har fastlagts att unionsrätten kan vara generellt tillämplig på omständigheterna i målet. Ett generellt tillvägagångssätt måste tillämpas som kan nyanseras mot bakgrund av den aktuella rättsakten i sekundärrätten om den anger detta.

1. Domstolens behörighet

25. Slovenien gick med i EU den 1 maj 2004. Enligt artikel 2 och artikel 54 i anslutningsakten (nedan kallad anslutningsakten)³ blev EU-rätten omgående bindande i Slovenien på dagen för anslutningen såvida inte en annan tidsfrist föreskrevs i anslutningsakten eller i dess bilagor. Det är således klart att den generella grundläggande regeln är EU-rättens omgående bindande verkan eller *omgående effekt* såvida inte anslutningsakten föreskriver annat.

3 — EUT L 236, 2003.

26. I förevarande mål ingicks leasingavtalet år 1993. Det fullgjordes delvis⁴ under mitten av 1990-talet. Drago Nemeč väckte sedan talan mot Frivilliga brandkårsvöreningen år 1996 för bristande uppfyllelse av deras skyldigheter enligt avtalet genom att inte betala för uthyrningen. Samtliga dessa händelser inträffade före den 1 maj 2004. Frågan är således om EU-rätten kan tillämpas i tidshänseende (*ratione temporis*) på den föreliggande rättsliga situationen?

27. Domstolens praxis avseende tillämpning i tiden av EU-rätten i fråga om anslutna stater är inte helt lätt att följa.

28. I målet Ynos (stora avdelningen)⁵ förklarade sig domstolen obehörig att meddela ett förhandsavgörande på grund av att omständigheterna i målet låg i tiden före Ungerns anslutning till EU. Tillämpning av domen i målet Ynos, och den rad av rättsfall som följer därefter, i förevarande mål leder till slutsatsen att EU-rätten inte är tillämplig i tidshänseende (*ratione temporis*).

29. Bortsett från domstolens något kategoriska inställning i målet Ynos finns det emellertid ett betydande antal avgöranden både från tiden före och från tiden efter domen i Ynosmålet som har en mer nyanserad inställning till EU-rättens tillämplighet i tiden. Dessa fall kan sägas skilja mellan omständigheter före anslutningen och dessas fortsatta rättsverkningar efter anslutningen. Mitt förslag är att tolka domen i Ynosmålet i detta större rättsliga sammanhang. Om detta tillvägagångssätt godtas av domstolen kan det anses att förevarande mål kan prövas i sak i tidshänseende (*ratione temporis*).

a) Ynos

30. Domen i Ynosmålet rörde tillämpningen av direktiv 93/13/EEG om oskäligena villkor i konsumentavtal⁶ på ett agentavtal. Tvisten gällde fullgörandet av det avtalet och skäligheten av det avtalsvillkor som behandlade agentens provision. Utan att behandla några detaljer avseende fullgörandet av avtalet konstaterade domstolen att *de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen inträffade före Ungerns anslutning till EU* och att den således saknade behörighet att tolka det direktivet.⁷

31. Om det resonemang som utvecklats i domen i Ynosmålet skulle tillämpas utan vidare överväganden skulle den nationella domstolens frågor förklaras falla utanför EU-domstolens behörighet i tidshänseende (*ratione temporis*) i enlighet med vad den slovenska regeringen gjort gällande vid förhandlingen. Som i fallet Ynos ligger ingåendet av leasingavtalet tidsmässigt före Sloveniens anslutning till unionen. Den omständigheten att det nationella förfarandet angående avtalsbrott fortfarande pågick efter Sloveniens anslutning skulle inte vara relevant, eftersom den nationella rättegången rörande fullgörelse av avtalet i Ynosmålet pågick efter Ungerns anslutning.⁸

4 — När jag säger delvis fullgjort avser jag det faktum att käranden förefaller ha fullgjort sin del av avtalet genom att tillhandahålla tankbilen för vattentransport till Frivilliga brandkårsvöreningen medan däremot föreningen inte fullgjort sin del av uppgörelsen genom att betala hyra för tankbilen.

5 — Dom av den 10 januari 2006, Ynos (C-302/04, EU:C:2006:9).

6 — Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligena villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

7 — Dom av den 10 januari 2006, Ynos (C-302/04, EU:C:2006:9, punkterna 36–38).

8 — Se också beslut av den 5 november 2014, VG Vodoopskrba d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju/Đuro Vladika (C-254/14, EU:C:2014:2354, punkterna 10 och 11), beslut av den 3 april 2014, Pohotovost' s. r. o./Ján Soroka (C-153/13, EU:C:2014:1854, punkterna 23–25), beslut av den 8 november 2012, SKP k.s./Kveta Polhošová (C-433/11, EU:C:2012:702, punkterna 35–37), beslut av den 6 mars 2007, Ceramika Paradyż sp. z oo/Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi (C-168/06, EU:C:2007:139, punkterna 20–25) och beslut av den 9 februari 2006, Lakép kft, Pár-Bau kft och Rottelma kft/Komáron-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal (C-261/05, EU:C:2006:98, punkterna 17–20).

32. Jag föreslår emellertid att domstolen betraktar domen i Ynosmålet i ett vidare perspektiv och beaktar den rättspraxis som föregick och följde på den domen samt den särskilda faktiska och rättsliga bakgrunden i själva Ynosmålet. I stället för att inrikta sig på en binär åtskillnad mellan omständigheter före och efter anslutningen beaktar denna mer nyanserade rättspraxis huruvida ett rättsförhållande före anslutningen har fortsatt rättsverkningar även efter dagen för anslutningen.

b) Domen i Ynosmålet i dess större rättsliga sammanhang

33. I den praxis som föregick Ynosmålet uppvisade domstolen en större öppenhet för att meddela förhandsavgöranden i fall där de relevanta omständigheterna inträffat före anslutningen.

34. Tolkningsfrågorna i målen *Data Delecta*⁹ och *Saldanha*¹⁰ rörde frågan huruvida en nationell bestämmelse om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader var förenlig med EU-rätten. I båda fallen hade beslut om skyldighet att ställa säkerhet meddelats *före* Sveriges respektive Österrikes anslutning till EU. Överklaganden av dessa beslut var emellertid anhängiga *efter* anslutningen. I *Data Delecta*målet gick domstolen direkt in på prövning i sak och ansåg således att EU-rätten var tillämplig i tidshänseende (*ratione temporis*). I *Saldanha*målet fann den att artikel 6 EG (nu artikel 18 FEUF) var omedelbart bindande från dagen för anslutningen och utgjorde hinder för den nationella bestämmelsen i fråga. Domstolen uttalade att EU-rätten var tillämplig i tidshänseende (*ratione temporis*) på de ”framtida verkningarna av situationer som uppstått före ... anslutningen”.¹¹

35. Vad dessa två fall¹² visar är att även om tvisterna mellan parterna uppstod före respektive anslutning till EU ansåg domstolen att det var lämpligt att tillämpa EU-rätten på de fortsatta rättsverkningarna av situationer som förelåg före anslutningen och att den därför var behörig. Denna slutsats hängde visserligen samman med att de rättsliga förfarandena i dessa fall fortsatte efter anslutningen.¹³

36. Rättspraxis i tiden efter domen i Ynosmålet är mer komplicerad. Det kan emellertid påstås att domstolens inställning åter blev mer nyanserad med fokus på huruvida den rättsliga situationen var fullbordad vid tiden för anslutningen.

37. I målet *Telefónica O2* ansåg domstolen sig vara behörig trots att den faktiska bakgrunden i det målet hänförde sig till tiden före den tjeckiska anslutningen till unionen. Detta berodde på att det angripna beslutet fattades på nytt av regleringsmyndigheten med framtida verkningar efter Republikens Tjeckiens anslutning till EU.¹⁴

9 — Dom av den 26 september 1996, *Data Delecta Aktiebolag och Ronny Forsberg/MSL Dynamics Ltd* (C-43/95, EU:C:1996:357).

10 — Dom av den 2 oktober 1997, *Stephen Austin Saldanha och MTS Securities Corporation/Hiross Holding AG* (C-122/96, EU:C:1997:458).

11 — Dom av den 2 oktober 1997, *Stephen Austin Saldanha och MTS Securities Corporation/Hiross Holding AG* (C-122/96, EU:C:1997:458, punkt 14). Se också dom av den 13 september 2001, *Schieving-Nijstad vof m.fl./Robert Groeneveld* (C-89/99, EU:C:2001:438, punkterna 49 och 50). Se också generaladvokaten Cosmas förslag till avgörande i målet *Andersson och Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:9, särskilt punkt 61 och följande punkter) som diskuterar EU-rättens tillämplighet i tiden utifrån frågan huruvida den situation som var föremål för prövning var slutgiltigt fastslagen före anslutningen.

12 — Se också följande fall som inte behandlas ingående i detta förslag: dom av den 30 november 2000, *Österreichischer Gewerkschaftsbund, Gewerkschaft öffentlicher Dienst/Republik Österreich* (C-195/98, EU:C:2000:655, punkt 55), dom av den 7 februari 2002, *Liselotte Kauer/Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten* (C-28/00, EU:C:2002:82, punkterna 42–59) och dom av den 18 april 2002 *Johann Franz Duchon/Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten* (C-290/00, EU:C:2002:234, punkterna 44–46). Se också dom av den 29 januari 2002, *Land Nordrhein-Westfalen/Beata Pokrzeptowicz-Meyer* (C-162/00, EU:C:2002:57 punkterna 50–57 och där anförd rättspraxis).

13 — Se vidare Kaleda, *Immediate Effect of Community Law in the New Member States: Is there a Place for a Consistent Doctrine?* (2004) 1 *ELJ 102* eller Póltorak, *Ratione Temporis Application of the Preliminary Rulings Procedure* 2008, vol. 45 (*CMLRev*), s. 1357.

14 — Dom av den 14 juni 2007, *Telefónica O2 Czech Republic a.s./Czech On Line a.s.* (C-64/06, EU:C:2007:348). Se också förslag till avgörande av generaladvokaten Ruiz-Jarabo Colomer i det målet, punkt 32 och dom av den 22 december 2010, *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany/Ministerstvo kultury* (C-393/09, EU:C:2010:816, punkterna 22–27).

38. I målet CIBA konstaterade domstolen att tvisten i målet vid den nationella domstolen avsåg räkenskapsåren 2003 och 2004 medan Ungern inte anslöts till EU förrän den 1 maj 2004. Den anförde emellertid att ”eftersom omständigheterna i målet vid den nationella domstolen delvis hänför sig till tiden efter nämnda datum, är EU-domstolen behörig att besvara den fråga som ställts”.¹⁵

39. Målet Kuso rörde en österrikisk anställd som ingått sitt anställningsavtal år 1980. Hon angrep senare dagen för hennes påtvingade pensionering som grundades på en tvingande pensionsålder om 60 år genom att påstå att den innebar könsdiskriminering enligt direktiv 76/207.¹⁶ Domstolen fann att den hade behörighet att pröva begäran om förhandsavgörande i sak och anförde att ”... berättigade förväntningar får inte utsträckas så långt att den [principen] allmänt hindrar att nya bestämmelser tillämpas på de framtida verkningarna av förhållanden som uppkommit när de tidigare bestämmelserna gällde”.¹⁷

40. Om domen i Ynosmålet således tolkas i ett större rättsligt sammanhang förefaller det allmänna synsättet beträffande EU-rättens tillämplighet i tidshänseende (*ratione temporis*) bygga på fortsatta rättsverkningar. Rättsförhållanden som är oavslutade vid tiden för en medlemsstats anslutning måste anpassas till det nya rättsliga ramverket. Denna anpassning ska naturligtvis endast medföra framtida verkningar: EU-rättens omedelbara effekt innebär att pågående rättsförhållanden vars effekter inte har avslutats vid tiden för anslutningen kan förändras *för framtiden*. Å andra sidan är en rent *retroaktiv* förändring i form av en faktisk omvärdering av tidigare omständigheter och händelser förbjuden.

41. När det gäller ett avtal som ingåtts före en medlemsstats anslutning till EU är huvudfrågan huruvida avtalet och det rättsförhållande som uppstår genom avtalet fortsätter att ha rättsverkningar efter anslutningen. Om detta är fallet (såsom till exempel är fallet med avtal på obestämd tid och/eller med återkommande vederlagsbetalningar) blir EU-rätten tillämplig på avtalet vid tiden för anslutningen även om alla (avtalskapande) omständigheter ligger i tiden före anslutningen. Det framtida innehållet i rättsförhållandet kommer att i framtiden påverkas av EU-rätten.

42. Den allmänna uppfattningen är dessutom att vad gäller processuella regler är grundregeln att de blir omedelbart tillämpliga när de trätt i kraft även på pågående mål och tvister såvida inte åtgärden i fråga föreskriver annat.¹⁸

43. De överordnade principerna om skydd för förvärvade rättigheter och berättigade förväntningar samt förbudet mot verkligt retroaktiv lagstiftning tjänar i vart fall som korrektiv mot EU-rättens omedelbara verkan i alla enskilda fall.

44. Med denna utgångspunkt är den slutsats som domstolen kom fram till i Ynosmålet inte förvånande vad gäller resultatet: Ynosmålet handlade om skäligheten av ett villkor i ett avtal som förhandlats och ingåtts före Ungerns anslutning till unionen. Den fråga som hänskjutits till domstolen skulle om den besvarats ha inneburit en verkligt retroaktiv förnyad prövning av ett avtalsvillkor som överenskommit långt före anslutningen.

15 — Dom av den 15 april 2010, CIBA Speciality Chemicals Central and Eastern Europe Szolgálató, Tanácsadó és Kereskedelmi kft/Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) Hatósági Főosztály (C-96/08, EU:C:2010:185, punkterna 13–15). Se också dom av den 24 november 2011, Circul Globus București (Circ & Variete Globus București)/Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR – ADA) (C-283/10, EU:C:2011:772, punkt 29).

16 — Rådets direktiv 76/207/EEG av den 9 februari 1976 om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (EGT L 39, 1976, s. 40; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 191).

17 — Dom av den 12 september 2013, Niederösterreichische Landes-Landwirtschaftskammer/Anneliese Kuso (C-614/11, EU:C:2013:544, punkt 30). Se också dom av den 3 september 2014, X (C-318/13, EU:C:2014:2133, punkterna 21–24).

18 — Se till exempel dom av den 14 februari 2012, Toshiba Corporation m.fl./Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (C-17/10, EU:C:2012:72, punkt 47). Se även dom av den 12 november 1981, Amministrazione delle finanze dello Stato/Srl Meridionale Industria Salumi m.fl., Ditta Italo Orlandi & Figlio och Ditta Vincenzo Divella/Amministrazione delle finanze dello Stato (förenade målen 212/80–217/80, EU:C:1980:270, punkt 9).

c) Tillämpning av det vidare synsättet i förevarande mål

45. Jag anser att vid tiden för Sloveniens anslutning hade inte leasingavtalets samtliga rättsverkningar upphört i två avseenden.

46. För det första ingicks leasingavtalet i juni 1993. Det framgår av beslutet om förhandsavgörande att käranden fullgjorde sina skyldigheter före Sloveniens anslutning till unionen medan Frivilliga brandkårsföreningen fullgjorde sina skyldigheter genom att betala ersättningen enligt leasingavtalet först i maj 2010 vilket var långt efter Sloveniens anslutning. Leasingavtalet hade därför vissa rättsverkningar vid tiden för Sloveniens anslutning och parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet skulle fortfarande fullgöras.

47. För det andra, vilket kanske är av större betydelse, handlar inte förevarande mål, till skillnad från Ynosmålet, om förnyad prövning av villkor i avtal som ingåtts tidigare. Avtalets innehåll och giltigheten av avtalsvillkoren berörs inte. Detta mål gäller fullgörandet av avtal och i synnerhet upplupen ränta för sen fullgörelse (det vill säga betalning) enligt det avtalet. Denna situation uppstod före Sloveniens anslutning till EU och den väntar fortfarande på en slutlig lösning efter anslutningen.

48. Att ny lagstiftning om dröjsmålsränta tillämpas i framtiden i pågående mål från den tidpunkt en medlemsstat blir medlem i EU är således i linje med unionsrättens omedelbara verkan i anslutningsstaterna.

2. Tillämpligheten av direktiv 2000/35 på leasingavtalet

49. Efter att ha kommit fram till att domstolen har behörighet i allmänhet är nästa fråga i förevarande mål att bedöma huruvida just direktiv 2000/35 kan tillämpas på leasingavtalet mot bakgrund av dess särskilda bestämmelser avseende avtalets tillämplighet i tiden.

50. Enligt artikel 6.3 b är direktiv 2000/35 i princip tillämpligt på avtal som ingåtts före utgången av tiden för dess införlivande såvida inte medlemsstaten utesluter direktivets tillämpning på sådana avtal. I avsaknad av en uttrycklig förklaring av medlemsstaten utsträcks med andra ord direktivets tillämplighet till att avse redan ingångna avtal.

51. Relevanta anslutningshandlingar innehåller inte någon sådan uteslutning av tillämpligheten av direktiv 2000/35, vilket bekräftades av Sloveniens företrädare vid förhandlingen.¹⁹ Enligt artiklarna 2 och 54 i anslutningsakten var utgången av tiden för införlivande av direktiv 2000/35 såvitt gäller Slovenien således den 1 maj 2004 och något undantag hade inte gjorts avseende det direktivet.

52. Regeln i artikel 6.3 b är också av betydelse vid jämförelse med den sekundärrätt som var i fråga i Ynosmålet. Direktiv 93/13 som var föremål för prövning i Ynosmålet föreskrev i artikel 10.1 att det endast var tillämpligt i framtiden på avtal som ingåtts efter utgången av tiden för införlivande (som för en ny medlemsstat var dagen för dess anslutning (det vill säga den 1 maj 2004)). Detta är faktiskt motsatsen till vad som anges i artikel 6.3 b i direktiv 2000/35, eftersom det direktivet är tillämpligt på avtal som ingåtts före utgången av tiden för införlivande av direktivet.²⁰

19 — Svarandens påstående om motsatsen i målet vid den nationella domstolen tycks därför vara ogrundat (se ovan i punkt 18).

20 — Denna skillnad i fråga om vilka regler som styr tillämpligheten i tiden av vissa rättsakter i sekundärrätten bekräftar vikten av att klart skilja mellan det *generella* synsättet beträffande EU-rättens tillämplighet i tiden och de *särskilda* regler som kan finnas i en viss rättsakt i sekundärrätten som beskrivits ovan i punkterna 23 och 24 i detta förslag.

53. Enligt en tolkning av artikel 6.1 jämförd med artikel 6.3 b i direktiv 2000/35 och anslutningsakten blev således direktiv 2000/35 vid Sloveniens anslutning till unionen omedelbart tillämpligt på avtal som ingåtts före den dagen, inbegripet leasingavtalet som är i fråga i detta mål. Min slutsats är därför att direktiv 2000/35 blev tillämpligt i tidshänseende (*ratione temporis*) från den 1 maj 2004 i förevarande mål.

54. Jag anser sammanfattningsvis att domstolen är behörig att besvara de frågor som hänskjutits till den av den nationella domstolen.

B – Den tredje tolkningsfrågan

55. Med den tredje frågan vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida regeln *ne ultra alterum tantum* är förenlig med direktiv 2000/35. I likhet med den ståndpunkt som intagits av den slovenska och den lettiska regeringen i deras skriftliga yttranden samt av den slovenska regeringen och kommissionen vid förhandlingen anser jag att regeln är förenlig med direktiv 2000/35.

56. Som domstolen redan funnit tidigare²¹ och som kommissionen bekräftade uttryckligen vid förhandlingen i förevarande mål är direktiv 2000/35 ett medel för minimiharmonisering.

57. Direktivet gäller endast utvalda och därmed begränsade aspekter av sena betalningar i handelstransaktioner, främst i) ränta vid sena betalningar, ii) återtagandeförbehåll och iii) indrivning av obestridda fordringar.

58. Vad gäller reglerna om dröjsmålsränta är artikel 3.1 d i direktiv 2000/35 en ganska detaljerad bestämmelse om en *miniminivå* för sådan ränta och hur den ska beräknas. Direktiv 2000/35 innehåller emellertid inte några bestämmelser som skulle förbjuda införandet av ett tak för sammanlagd ränta.

59. Enligt min uppfattning ankommer det således på medlemsstaterna att besluta om ett sådant tak ska införas eller inte förutsatt att de iakttar det dubbla kravet på likvärdighet och effektivitet.²²

60. Principen om *likvärdighet* förbjuder i huvudsak diskriminering mellan rättigheter som grundas på nationell rätt och liknande rättigheter som grundas på EU-rätten. Med andra ord ska behandlingen av rättigheter som härleds från EU-rätten inte vara mindre förmånlig än behandlingen av motsvarande rättigheter grundade på nationell rätt.

61. Omständigheterna i detta mål föranleder inte några problem avseende förenligheten av regeln *ne ultra alterum tantum* med den principen. Parterna har inte framställt några invändningar i detta avseende.

62. Kravet på *effektivitet* hindrar medlemsstaterna från att göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten.

21 — Dom av den 11 september 2008, Caffaro (C-265/07, EU:C:2008:496, punkterna 14–16). Se även dom av den 26 oktober 2006, kommissionen/Italien (C-302/05, EU:C:2006:683, punkt 23) och dom av den 3 april 2008, 01051 Telecom (C-306/06, EU:C:2008:187, punkt 21) och förslag till avgörande av generaladvokaten Sharpston i IOS Finance EFC SA/Servicio Murciano de Salud (C-555/14, EU:C:2016:341, punkt 36).

22 — Se, analogt, dom av den 19 juli 2012, Littlewoods Retail Ltd m.fl. (C-591/10, EU:C:2012:478, punkt 31 och där angiven rättspraxis). Se också beslut av den 17 juli 2014, Delphi Hungary Autóalkatrész Gyártó (C-654/13, EU:C:2014:2127, punkt 35) och dom av den 18 april 2013, Irimie (C-565/11, EU:C:2013:250, punkt 23).

63. Det skulle kunna göras gällande att det övergripande målet att effektivt bekämpa sena betalningar i handelstransaktioner skulle främjas om inte dröjsmålsräntebeloppet hade ett tak. Så snart taket nåtts är det tydligt att gäldenären har föga ytterligare incitament att betala. Räntebeloppet upphör helt enkelt att öka.

64. Med denna logik kan emellertid varje nationell regel ifrågasättas eller skapandet av en ny regel begäras. För att ge ett exempel, skulle inte den ändamålsenliga verkan (*effet utile*) av ett direktiv som avser att bekämpa sena betalningar också stärkas om gäldfångelse²³ återinfördes och gäldenären automatiskt kastades i fängelse när betalningen blir försenad? Detta skulle vara ganska effektivt för att tvinga den personen eller hans eller hennes släktingar att betala snabbt.

65. Absurda jämförelser hjälper till att skärpa förståelsen för var rimliga gränser ska sättas för det potentiellt gränslösa kravet på effektivitet. Enligt min uppfattning bör kravet på effektivitet begränsas till två kriterier: omöjlighet eller verklig orimlig svårighet. Enligt min uppfattning uppfylls inte något av dessa kriterier av regeln *ne ultra alterum tantum*. Två punkter har särskild betydelse när det gäller det senare påståendet.

66. För det första, på det nationella regleringsområdet som inte berörs av minimiharmoniseringen enligt direktiv 2000/35 uttrycker regeln *ne ultra alterum tantum* ett val i lagstiftningen vad gäller fördelning av kostnaderna för sena betalningar mellan borgenärer och gäldenärer. Regeln är ett uttryck för samhällets syn på fördelning av kostnaderna när det gäller skuldindrivning. Ett sådant val förefaller inte i sig självt vara godtyckligt eller okänt. Vissa former av räntetak motsvarande skuldens kapitalbelopp kan faktiskt spåras så långt tillbaka som till romersk rätt.²⁴

67. Regeln *ne ultra alterum tantum* kan dessutom anses medföra en viss balans mellan säkerställande av att betalningar sker snabbt och andra intressen och värden. Sena betalningar beror vanligtvis i princip alltid på gäldenärens oförmåga eller ovilja att betala. Borgenärens inaktivitet kan emellertid medföra att den sammanlagda skulden ökar. En regel som *ne ultra alterum tantum* utgör en anledning för borgenären att snabbt ta till vara sina rättigheter. En liknande regel kan även påträffas i olika sammanhang i andra nationella rättsordningar. Exempelvis begränsar österrikisk och tjeckisk civilrättslig lagstiftning borgenärens möjlighet att erhålla dröjsmålsränta överstigande skuldens kapitalbelopp vad gäller tiden före rättegång om borgenären inte vidtagit indrivningsåtgärder avseende skulden i rätt tid.²⁵

68. För det andra bör, som den slovenska regeringen framhållit, en nationell regel som *ne ultra alterum tantum* inte bedömas isolerad för sig utan snarare tillsammans med andra relevanta nationella bestämmelser inom vars ram takregeln tillämpas.

23 — Eftersom det är fråga om ett rent illustrativt *argumentum ad absurdum* kan de eventuella verkningarna av återinförandet av "Marshalsea(s)" när det gäller mänskliga rättigheter, i synnerhet mot bakgrund av artikel 1 i fjärde tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen till skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, lämnas åt sidan. Beträffande den litterära jämförelsen, se Charles Dickens, Little Dorrit (Penguin Classics, 2004).

24 — Justinianus lagsamling (Codex Justinianus) CJ.1.2.17.3 föreskrev följande: "Om någon av de saker som nämnts utelämnas ska fordringsägaren och köparen förlora egendomen, fordringen och den erlagda köpeskillingen; och den som gjort ett byte ska förlora både vad han givit och vad han erhållit; den som erhållit egendom genom emphyteusis (hyra på lång tid) för sin livstid eller genom gåva eller överlåtelse, ska återlämna vad han erhållit och ett ytterligare belopp lika med vad som givits" ["*reddidit quod accepit et alterum tantum eius, quanti est quod datum fuerit.*"]. Översättning finns i Blume, The Annotated Justinian Code, Utg. av Kearley (andra upplagan), tillgänglig på <http://www.uwo.edu/lawlib/blume-justinian/ajC-edition-/books/book1/index.html>. Ett äldre uttryck för en liknande tanke kan finnas i Ulpianus, Ulp. D. 12, 6, 26, 1. "Supra duplum autem usurae et usurarum usurae nec in stipulatum deduci, nec exigi possunt, et solutae repetuntur" i Zimmerman, The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition (Oxford University Press, 1996), s. 169. För en diskussion om denna regel inbegripet dess medeltida fortsättning se till exempel Jörs, Römisches Recht: Römisches Privatrecht. Abriss des Römischen Zivilprozessrechts (Springer-Verlag, 2013), s. 183 eller Honsell, Römisches Recht (Springer-Verlag, 2010), s. 95.

25 — Se artikel 1335 i ABGB: "Hat der Gläubiger die Zinsen ohne gerichtliche Einmahnung bis auf den Betrag der Hauptschuld steigen lassen, so erlischt das Recht, vom Kapital weitere Zinsen zu fordern. Vom Tag der Streitanhängigkeit an können jedoch neuerdings Zinsen verlangt werden." Se också § 1805(2) i den tjeckiska civillagen (Občanský zákoník, Lag nr 89/2012 Sb.) som föreskriver att den borgenär som inte utövar sina rättigheter utan oskäligt dröjsmål inte har rätt till dröjsmålsränta överstigande skuldens kapitalbelopp vad gäller tiden före rättegång.

69. Bland dessa bestämmelser finns möjligheten att kräva ersättning av gäldenären för faktiskt liden förlust (om den förlusten överstiger dröjsmålsräntebeloppet). Samtidigt som kravet på dröjsmålsränta i allmänhet har "ansetts vara ett bekvämt sätt för borgenären att få ersättning för den skada som han typiskt sett lider utan att behöva styrka den särskilt"²⁶ betyder inte detta nödvändigtvis att borgenären är förhindrad att kräva skadestånd för liden skada överstigande upplupen ränta. Huruvida en sådan möjlighet föreligger beror på tillämplig nationell rätt och det ankommer på den nationella domstolen att göra den bedömningen. Som emellertid den slovenska regeringen förklarade vid förhandlingen är det fullt möjligt för borgenären enligt slovensk rätt att yrka full och faktisk ersättning av den lidna skadan.

70. Om den skada som borgenären lidit är hänförlig till brister i rättssystemets funktion inbegripet orimliga dröjsmål och överdrivet långa rättegångar kan skadeståndstalan mot staten vara en annan möjlighet till gottgörelse.²⁷

71. Av dessa skäl föreslår jag att domstolen besvarar den tredje frågan som ställts av den hänskjutande domstolen på det sättet att direktiv 2000/35 inte utgör hinder för en regel i nationell rätt som sätter ett tak för sammanlagd dröjsmålsränta uppgående till ett belopp som motsvarar skuldens kapitalbelopp.

C – Den första och den andra tolkningsfrågan

72. Om domstolen skulle besvara den tredje frågan som den nationella domstolen ställt nekande blir, som jag anfört ovan, svaret på den första och den andra frågan onödigt. På grund av att direktiv 2000/35 inte utgör hinder för regeln *ne ultra alterum tantum* kan inte kärandens talan vinna bifall även om det slås fast att det rättsförhållande som föreligger enligt leasingavtalet omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2000/35. Om domstolen emellertid skulle finna att direktiv 2000/35 utgör hinder för regeln i fråga har de två första frågorna betydelse.

73. I detta avsnitt behandlas den första och andra frågan tillsammans. Båda syftar till att fastställa huruvida käranden vid ingåendet av leasingavtalet handlade som ett "företag" i den mening som avses i direktiv 2000/35 med beaktande av att föremålet för leasingavtalet inte omfattas av hans nationella tillstånd. I detta sammanhang föreslår den hänskjutande domstolen särskilt att EU-domstolen vid besvarande av den andra tolkningsfrågan beaktar omständigheten att transaktionen i fråga var av ekonomisk natur och att käranden utfärdade en faktura.

74. Enligt artikel 1 ska direktiv 2000/35 gälla "alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner". Svaret på frågan huruvida transaktionen enligt leasingavtalet omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2000/35 kräver därför ett klarläggande av begreppet "handelstransaktion" som i sin tur använder begreppet "företag".

75. Båda dessa begrepp kommer att undersökas (avsnitten a) respektive b)) innan prövning sker av huruvida ett nationellt tillstånd för en viss verksamhet har betydelse för definitionen av företag (avsnitt c)). Slutligen kommer flera avslutande synpunkter att lämnas angående den rättsliga ställning som intas av den andra parten i leasingavtalet, det vill säga Frivilliga brandkårsföreningen (avsnitt d)).

26 — Zimmermann, Interest for Delay in Payment for Money i Gullifer, Vogenauer (eds) *English and European Perspectives on Contract and Commercial law: Essays in Honour of Hugh Beale* (Hart Publishing, Oxford and Portland, 2014) s. 329.

27 — Med utgångspunkt i ett större sammanhang vari ingår andra tillgängliga rättsmedel och en rättsordnings funktion som sådan förefaller det som begränsningen av ränta också kunde tjäna ett annat syfte: inte att skydda gäldenären mot borgenärens inaktivitet utan snarare gäldenären mot "rättsväsendets inaktivitet" i medlemsstaterna vad gäller strukturella problem i rättsväsendet som leder till överdrivet långa processer. Den anknytande frågan hur långt det är skäligt att överföra en del av dessa "kostnader" indirekt på borgenärerna är intressant men ligger klart utanför ramen för förevarande begäran om förhandsavgörande.

a) Begreppet handelstransaktion

76. Enligt artikel 2.1 första stycket i direktiv 2000/35 ska begreppet handelstransaktioner förstås som transaktioner ”mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning”.

77. Den definitionen förefaller vara sammansatt på följande sätt: i) parterna i transaktionen ska vara företag eller ett företag och en offentlig myndighet, ii) det ska föreligga leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster och iii) ersättning ska erläggas för dessa varor eller tjänster.

78. Det föreligger inte något tvivel om att leasingavtalet uppfyller villkoren ii) och iii). En tjänst har tillhandahållits: uthyrning av tankbilen för transport av vatten. Ersättning för den tjänsten var avtalad och erlades slutligen. Den fråga som är obesvarad är därför huruvida villkoret i) även är uppfyllt. Käranden är klart inte en offentlig myndighet. Kan han då betecknas som ett ”företag”?

b) Begreppet företag

79. Begreppet företag definieras i artikel 2.1 tredje stycket i direktiv 2000/35 som ”varje organisation som handlar inom sin oberoende ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet, även om den drivs av en ensam person”.²⁸

80. För att det ska föreligga ett ”företag” i den mening som avses i direktiv 2000/35 i) ska *personen* i fråga betecknas som en organisation och ii), ska *verksamheten* vara oberoende ekonomisk eller yrkesmässig till sin natur.

81. Jag noterar att artikel 2.1 tredje stycket i direktiv 2000/35 uttryckligen hänvisar till ”*varje organisation*”, även om den drivs av en ensam person, som handlar *inom* sin oberoende ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet.

82. Det framgår av texten i den bestämmelsen att begreppet organisation inte ska uppfattas som att det avser någon särskild rättslig form utan snarare bedrivande av en *strukturerad och fortgående verksamhet*. I denna bemärkelse ska personen i fråga bedriva sin verksamhet på ett repetitivt, långsiktigt sätt.

83. I likhet med vad domstolen uttalat i ett annat sammanhang kan en sådan organisations struktur vara ganska enkel på grund av att på vissa områden ”[är] en verksamhet i huvudsak baserad på arbetskraft”.²⁹

84. Den omständigheten att käranden utfärdade en faktura för den tjänst som tillhandahölls enligt leasingavtalet utgör enligt min uppfattning en viktig omständighet som visar att han handlade *inom* en organiserad ekonomisk verksamhet.

85. Vad gäller beskaffenheten av transaktionen enligt leasingavtalet var den klart ekonomisk, eftersom tankbilen för vattentransport tillhandahölls av käranden till Frivilliga brandkårsföreningen mot ersättning. Pengar bytte eller förmodades byta ägare.

86. Således förefaller definitionen av ”handelstransaktion” i artikel 2.1 tredje stycket i direktiv 2000/35 vara uppfylld vid ett första påseende.

28 — Det bör uppmärksammas att definitionen av ”handelstransaktion” och ”företag” är oförändrad i det omarbetade direktivet 2011/7, som endast ytterligare har specificerat att ”företag” skiljer sig från ”offentlig myndighet”.

29 — Se, analogt, dom av den 10 december 1998, Hernández Vidal m.fl. (C-127/96, C-229/96 och C-74/97, EU:C:1998:594, punkt 27). Se också dom av den 6 september 2011, Scattolon (C-108/10, EU:C:2011:542, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

c) Betydelsen av nationellt tillstånd

87. Den hänskjutande domstolen hyser ändå tvivel med anledning av omständigheten att föremålet för leasingavtalet inte omfattas av kändens nationella tillstånd. Den slovenska regeringen och kommissionen drar av den omständigheten slutsatsen att kändens inte kan betecknas som ett "företag" enligt direktiv 2000/35. Deras uppfattning är i huvudsak att den exakta omfattningen av det utfärdade nationella tillståndet ska vara bestämmande för definitionen av "företag" vid tillämpningen av direktiv 2000/35.

88. Jag håller inte med av huvudsakligen två skäl.

89. För det första hänvisar inte den ovan beskrivna definitionen av "företag" på något sätt till lagstiftningen i medlemsstaterna. Det begreppet är således ett självständigt EU-rättsligt begrepp. Det måste utformas oberoende av nationella system för tillstånd eller registrering.³⁰

90. För det andra tjänar den självständiga EU-rättsliga definitionen ett ytterligare ganska viktigt syfte: förutsägbarheten av huruvida handelstransaktioner omfattas av tillämpningsområdet för det direktivet. Om omfattningen av begreppet företag skulle knytas till omfattningen av tillståndet för viss affärsverksamhet som utfärdats enligt nationell rätt skulle detta i praktiken tvinga avtalsparter att varje gång kontrollera om den andra parten faktiskt undertecknar avtalet inom ramen för dennes verksamhet enligt nationell rätt eller inte. Den åtföljande rättsliga splittringen är inte endast oönskad i sig. Det skulle också vara extremt besvärligt i affärslivet, särskilt i gränsöverskridande transaktioner.

91. Jag anser av dessa skäl att omfattningen av det nationella tillståndet inte är bestämmande för definitionen av "företag" enligt direktiv 2000/35. Detta betyder emellertid inte att ett nationellt system för registrering eller tillstånd helt saknar betydelse. Det kan dock endast skapa en presumtion för att parten handlade inom dennes ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet.

92. Om leasingavtalet hade omfattats av kändens nationella tillstånd skulle det med andra ord ha utgjort en presumtion för att kändens handlade inom en oberoende ekonomisk verksamhet. Å andra sidan utesluter inte förhållandet att föremålet för leasingavtalet inte omfattades av kändens tillstånd att kändens kan betecknas som ett företag förutsatt att de ovan beskrivna självständiga villkoren i artikel 2.1 i direktiv 2000/35 är uppfyllda.

93. För fullständighetens skull vill jag tillägga att de situationer som *inte* omfattas av begreppet företag i den mening som avses i direktiv 2000/35 enligt min uppfattning är situationer där en person bedriver verksamhet i isolerade fall som kan betecknas som "ekonomisk". Även om de är av ekonomisk beskaffenhet kan inte dessa fall anses vara en strukturerad eller fortgående affärsverksamhet.

94. Vad gäller förevarande mål kan uthyrning av en tankbil för vattentransport betraktas som en del av kändens allmänna och fortgående affärsverksamhet. Om kändens däremot säljer barnens kakor en söndag på den årliga skolfesten kan detta knappast betraktas på samma sätt. På samma sätt kan knappast hjälp med trädgårdsskötsel, som en i övrigt etablerad affärsman ger sin granne i utbyte mot att bli bjuden på en kopp te och kanske också en kaka, anses ligga inom den förres strukturerade och fortgående affärsverksamhet.

95. Människor ägnar sig åt flera olika slag av verksamhet av ekonomisk karaktär men endast en del av denna verksamhet ingår i en persons strukturerade och fortgående affärsverksamhet. När den hänskjutande domstolen prövar huruvida den berörda verksamheten är en del av denna strukturerade och fortgående verksamhet ska den beakta all relevant utredning som stödjer eller talar emot den slutsatsen.

30 — Se, i detta avseende, dom av den 3 december 2015, Pfothenhilfe-Ungarn (C-301/14, EU:C:2015:793, punkt 24 och där angiven rättspraxis) och dom av den 5 december 2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

96. Det ankommer på den nationella domstolen att tillämpa denna allmänna vägledning på omständigheterna i detta mål. På grundval av de omständigheter som anförts vid EU-domstolen, det vill säga att transaktionen i fråga skäligen kan ses som en del av en vidare, strukturerad och fortgående oberoende ekonomisk verksamhet som bedrivs av kändaren, för vilken en faktura utfärdats, drar jag emellertid slutsatsen att när kändaren ingick leasingavtalet kunde det anses att han handlade som ett "företag" i den mening som avses i direktiv 2000/35.

97. Mot bakgrund av ovanstående anser jag att den självständiga definitionen av "företag" i artikel 2.1 i direktiv 2000/35 omfattar personer som bedriver strukturerad och fortgående oberoende ekonomisk eller yrkesmässig verksamhet. Huruvida en enskild åtgärd i sådan verksamhet, som ett enskilt avtal, omfattades av den exakta räckvidden av det nationella systemet för registrering eller tillstånd är inte avgörande vad gäller den definitionen. Omständigheten att en sådan person handlade inom ramen för den nationella registreringen eller tillståndet skapar emellertid en presumtion för att den personen handlade inom sin ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet. Förekomsten av en faktura tyder också på att en sådan person handlade inom en strukturerad och fortgående ekonomisk verksamhet.

d) Frivilliga brandkårsvöreningens ställning

98. Det bör slutligen understrykas att den första och den andra tolkningsfrågan avser definitionen av "företag" i den mening som avses i direktiv 2000/35 endast i fråga om kändaren. Huruvida förhållandet som uppstår genom leasingavtalet kan betecknas som en "handelstransaktion" enligt detta direktiv beror emellertid också slutligen på den andra avtalspartens ställning, det vill säga Frivilliga brandkårsvöreningens.

99. Som jag angett ovan är en "handelstransaktion" enligt direktiv 2000/35 en transaktion "mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter". Vad gäller definitionen av det senare begreppet hänvisar direktiv 2000/35 till "upphandlande myndighet eller enhet enligt definitionen i direktiven om offentlig upphandling".

100. Direktiven om offentlig upphandling som direktiv 2000/35 hänvisar till definierar "upphandlande myndigheter" som statliga, regionala eller lokala myndigheter, organ som lyder under offentlig rätt och sammanslutningar av en eller flera av dessa myndigheter eller organ som lyder under offentlig rätt". "Ett organ som lyder under offentlig rätt" definieras i sin tur enligt de tillämpliga direktiven som varje organ "som har tillkommit för att tillgodose allmännyttiga behov och inte är av industriell eller kommersiell karaktär, är en juridisk person och till större delen finansieras av staten eller regionala eller lokala myndigheter eller av andra organ som lyder under offentlig rätt, eller vars förvaltning granskas av sådana organ eller i vars förvaltnings-, styrelse-, eller tillsynsorgan mer än hälften av ledamöterna utses av statliga, regionala eller lokala myndigheter eller av andra organ som lyder under offentlig rätt".³¹

31 — Artikel 1 b i rådets direktiv 92/50/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av tjänster (EGT L 209, 1992, s. 1; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 139), artikel 1 b i rådets direktiv 93/36/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av förfarandet vid offentlig upphandling av varor (EGT L 199, 1993, s. 1; svensk specialutgåva, område 6, volym 4, s. 126), artikel 1 b i rådets direktiv 93/37/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader (EGT L 199, 1993, s. 54), artikel 1.1 i rådets direktiv 93/38/EEG av den 14 juni 1993 om samordning av upphandlingsförfarandet för enheter som har verksamhet inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna (EGT L 199, 1993, s. 84). Dessa direktiv har upphävts genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (försörjningsdirektivet) (EUT L 134, 2004, s. 1) och genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster (EUT L 134, 2004, s. 114). Se artiklarna 2.1 a och 1.9 i respektive direktiv. De har sedan upphävts genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 2014, s. 65) och genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 2014, s. 243).

101. Med beaktande av dessa kriterier återstår det för den hänskjutande domstolen att fastställa Förenade brandkårsföreningens exakta rättsliga ställning enligt den nationella rätten vid den relevanta tidpunkten för att avgöra huruvida det förelåg en "handelstransaktion" i den mening som avses i artikel 2.1 i direktiv 2000/35.

V – Förslag till avgörande

102. Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som ställts av Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Högsta domstolen i Republiken Slovenien) på följande sätt:

Frågorna 1 och 2:

Artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska tolkas så, att den innehåller en självständig definition av begreppet företag som omfattar personer som bedriver strukturerad och fortgående oberoende ekonomisk eller yrkesmässig verksamhet. Huruvida en enskild åtgärd i en sådan verksamhet, såsom ett enskilt avtal, låg inom de exakta gränserna för det nationella systemet för registrering eller tillstånd är inte avgörande vid tillämpning av den självständiga definitionen. Den omständigheten att en sådan person handlade inom gränserna för den nationella registreringen eller det nationella tillståndet skapar emellertid en presumtion för att den personen handlade inom sin ekonomiska eller yrkesmässiga verksamhet. Förekomsten av en faktura tyder också på att en sådan person handlade inom en strukturerad och fortgående ekonomisk verksamhet.

Fråga 3:

Direktiv 2000/35 ska tolkas så, att det inte utgör hinder för en regel i nationell rätt som sätter ett tak för sammanlagd dröjsmålsränta uppgående till ett belopp som motsvarar skuldens kapitalbelopp.